

Асоциация Родители

НАРОДНО СЪБРАНИЕ на РБ

ВХ № ПГ-406-01-28

ПОЛУЧЕНО НА 12.12.2014 г.

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Вх. № КН-406-01-1

Дата 13.12.2014 г.

АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ

Становище на Асоциация РОДИТЕЛИ

по проекта за Закон за предучилищното и училищното образование

На 5 декември 2014 г. Асоциация Родители внесе в Народното събрание свое становище, в което дава обща препоръка на народните представители в 43 Народно събрание да приемат Проектозакон за предучилищното и училищното образование на първо четене с мотивите, че предложеният Проектозакон като цяло задава конкретни и належащи реформи в образователната система. Предвид иновативния характер на предлаганите промени и осигуряването на достъп до качествено образование за максимален брой от децата и учениците в България, Асоциацията настоява в преходните и заключителни разпоредби изрично да се запише задължение на МОН и Министерски съвет да провеждат на всеки 3 години оценка на въздействието на реформите, постановени със закона, върху няколко ключови за образователната ни система индикатора:

- процент функционално неграмотни ученици;
- процент отпаднали ученици;
- процент ученици, които владеят български език и математика на зададените нива в края на предучилищното образование, в края на 4-ти и в края на 7-ми клас.

В настоящето Становище Асоциация Родители дава своите конкретни препоръки по текстовете на Проектозакон за предучилищното и училищното образование.

Нашите препоръки са структурирани в три основни групи:

1. Законодателни решения, които подкрепяме като стимулиращи промяната на сегашната ситуация към повишаване на качеството на образованието в българското училище и преодоляване на засилващата се социална сегрегация в българската образователна система.
2. Области за подобрене, които могат да бъдат коригирани в рамките на обсъждането на законопроекта в Народното събрание.
3. Проблемни области, които изискват допълнително изследване и адресиране на по-късен етап след влизането на закона в сила.

Ние напълно осъзнаваме ограниченията на този Законопроект, но разглеждаме неговата роля като начало на процеса на развитие. Убедени сме, че самият Закон в

София 1111, ж.к. „Яворов“ бл.73, ап. 4

тел./факс +359 2 944 17 99

e-mail office@roditeli.org www.roditeli.org

процеса на неговото прилагане подлежи на систематично и последователно развитие.

Ето и конкретните ни препоръки в трите горепосочени групи:

1. Законодателни решения, които подкрепяме:

- 1.1. ясно декларираните в законопроекта принципи и цели, които позволяват формирането на широко поле на съгласие в обществото относно желаната промяна;
- 1.2. изричното заявяване на образованието като национален приоритет;
- 1.3. обвързването на общообразователната подготовка с ключовите компетентности и валидирането на знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение и чрез информално учене;
- 1.4. по-високата степен на автономия на институциите в системата на предучилищното и училищното образование: самостоятелно да разработват и прилагат собствени политики за развитие, да избират организацията, методите и средствата на обучение, да работят по авторски и иновативни програми, да имат по-голяма свобода в рамковия учебен план, да избират между неограничен брой учебници, да разработват собствени цялостни политики за подкрепа за личностно развитие на детето и ученика, изграждане на позитивен организационен климат, утвърждаване на позитивна дисциплина и развитие на училищната общност;
- 1.5. признаването на родителите като участници в образователния процес и конституирането на Обществени съвети към образователните институции
- 1.6. въвеждането на изискването часа на класа да се използва преди всичко за последователно развитие на класа като общност;
- 1.7. въвеждането на изискване за екипна работа както за общата, така и за допълнителната подкрепа на личностното развитие на децата и учениците и ролята на училищните психолози и педагогическите съветници в този процес;

- 1.8. осигуряването на достатъчно възможности за подкрепа и коригиране на поведението на децата и учениците преди и едновременно с налагането на санкции;
- 1.9. заявяването на приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и мерките за пълноценно интегриране на децата със СОП в масовото училище;
- 1.10. въвеждането на концепцията за ранно детско развитие, а не само предучилищна подготовка и разработване на стандарти за ранно детско развитие съвместно от МОН и МЗ
- 1.11. задължителната предучилищна подготовка за период от поне 2 години преди започване на училище;
- 1.12. въвеждането на по-гъвкави форми за отглеждане, възпитание и образование на деца до тръгването им на училище: формиране на разно-възрастови групи, полудневни или почасови занимания;
- 1.13. отпадането на оценяването в 1-3 клас и отпадането на възможността за повтаряне на класа в начален етап. Това е период, в който успехът на децата зависи много повече от подкрепата на възрастните, отколкото от личните усилия на детето. Важно е училището да осъзнае своята отговорност за постиженията на децата в тази възраст и да мобилизира навреме максимален ресурс в тяхна подкрепа.
- 1.14. разграничаването на оценяването на напредъка на ученика от оценяването на системата;
- 1.15. регламентирането на повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти и осигуряването на придобиване на педагогически компетентности за лица без професионална квалификация „учител“, в случаите, когато заемат учителска длъжност;
- 1.16. светския характер на предучилищното и училищното образование;
- 1.17. въвеждането на стандарти като инструмент за управление на качеството на образователния продукт;

1.18. изискването за създаване и поддържане на система за управление на качеството в училище.

2. Области за подобрене

2.1. В чл. 3. Законът определя образованието като национален приоритет. В същото време чл. 279 предвижда средства „ежегодно в размер не по-нисък като сума и като процент от brutния вътрешен продукт спрямо заложеното в държавния бюджет за предходната година“, което не дава реални гаранции за мобилизиране на достатъчно национален ресурс за превръщането на тази декларация в реалност. Предлагаме да се предвиди текст, който гласи: „Бюджетът за образование не може да бъде по-нисък от последния публикуван средноевропейски процент от БВП, отделен за образование в страните-членки на ЕС +1%“.

Мотиви: В продължение на десетилетия България си позволява лукса да отделя за образование много по-малка част от националното си богатство от останалите страни-членки. В резултат на системното недофинансиране битката за ресурси е жестока и в нея систематично губят най-уязвимите групи. Гарантирането на достатъчно ресурс за образователната система така, че тя да е в състояние да компенсира тежките дефицити на бедността, в която живеят все по-голям брой деца, е особено важно в контекста на световната икономическа криза и задълбочаващо се социално неравенство в нашата страна.

2.2. Предлагаме чл. 8 ал.3 да бъде променена както следва: „Училищното образование може да започне и от учебната година с начало в годината на навършване на 6-годишна възраст на детето, при положителен резултат на теста за училищна готовност и по желание на родителя“.

Мотиви: родителят може да не е подготвен да прецени психичната зрялост на детето, както и да оцени обективно потенциалните рискове от ранно тръгване на училище.

2.3. В чл. 43. ал.1, ал.6 и ал.7 да се обвържат с изискванията в реформата на детското правосъдие.

Мотиви: настаняването в институция от интернатен тип следва да бъде възприемано като крайна мярка. Твърде широката и неясна формулировка може да доведе до немотивирани настанявания в нарушение на правата на детето.

2.4. Предлагаме да отпадне чл. 62 ал.1.

Мотиви: Ограничението учебното време да бъде единствено между 15 септември и 31 май няма достатъчно основания и може дори да наруши достъпа до образование за децата от тази възрастова група. Тригодишните деца често боледуват, възможностите им за придвижване особено през зимния период са ограничени.

2.5. Липсват ясно разписани роли и функции на класния ръководител, както и механизми за подкрепата и кариерното развитие на педагогическите кадри като класни ръководители.

Мотиви: Ролята на класния ръководител като значим възрастен, връзка между семейството и училището и човек, който най-добре познава и насочва развитието на ученика, има нужда от подкрепа с финансови ресурси и последователно повишаване на квалификацията в тази област.

2.6. Не е ясен механизмът и правомощията за приемане на Етичния кодекс. Участват и представители и на Педагогическия съвет, и Обществения съвет, но не става ясно кой приема Етичния кодекс.

2.7. Не е ясно как се избират представители на ученическото самоуправление за член на Обществения съвет.

2.8. Частните училища и детски градини следва да получават държавна субсидия само при условие, че не формират печалба, която преразпределят като дивидент към своите собственици или учредители, т.е. се пререгистрират по Закона за юридически лица с нестопанска цел. Съответно всички училища – и публични, и частни – следва да се финансират при равни условия и с ясна структура на разходите, които могат да се финансират с публичната субсидия. Ако е позволено на частните учебни заведения да таксуват родителите за конкретни допълнителни услуги, които не се финансират с публични средства, това да бъде и в правомощията на

публичните училища и детски градини. Това би осигурило равнопоставеност между двата вида собственост и истинска конкуренция. Финансирането на частни училища и детски градини означава и гарантиране на пълна прозрачност на финансовите отчети и резултатите на всички училища и детски градини, както публични, така и не-публични. Това означава да има публичен достъп до информацията за финансова отчетност, за трудови разходи и за резултати, постигнати от учениците и учителите в даденото училище.

Мотиви: Ако сега съществуващите частни училища и детски градини искат да се възползват от публично финансиране, следва да се пререгистрират или да създадат нови дружества, които отговарят на това условие. По този начин, спечелените средства през годината ще се реинвестират в дейности в полза на учениците и образованието. Положителните резултати от баланса на годишна основа би следвало да отиват във Фонд развитие на училището или детската градина и не могат да се изземат или да служат за причина за намаляване на субсидията на конкретното училище или детска градина от никакви национални и местни власти при никакви обстоятелства.

Поставянето на публичните и частните училища при равни условия на финансиране означава, че стандартите за финансиране на образованието трябва да добият много по-конкретен вид и съответно - остойностяване. Всяка промяна в методиките за изчисляване на структурата на разходите, финансирани с публична субсидия, трябва да е публично оповестена с ясни мотиви, основани на конкретни валидни данни и поне една година преди да влезе в сила.

Въвеждането на публично финансиране за частните училища и детски градини следва да се въведе заедно с механизъм за оценка на отражението на тази мярка върху съществуващата и в момента социална сегрегация и изолиране на най-уязвимите деца и ученици в училища с най-малък финансов потенциал.

2.9. Предлагаме текста на чл. 126 да се промени така: „На учениците, завършили съответния клас, се издава удостоверение за завършен клас.“

Мотиви: Сега съществуващата система за удостоверяване на завършен клас с ученическа книжка предполага наличието на редица лични данни в ученическата книжка, което застрашава сигурността на децата и семействата. Ученическата книжка следва да бъде само инструмент за комуникация между семейството и училището по текущи въпроси по време на учебната година.

3. Проблемни области

- 3.1. Отново обръщаме внимание, че този Закон се предлага за приемане без да са изготвени Стандартите към него. Това крие риск от изместване на фокуса при създаването на Стандартите, което може да доведе до несъответствие с Концепцията, залегнала в основата на Закона. Необходимо е създаване на законов механизъм за наблюдение и оценка на въздействието на Закона и Стандартите върху образователната система. Във връзка с факта, че образованието е заявено като национален приоритет, предлагаме законът да предвиди изискване Министър-председателят да внася веднъж на всеки 3 години научно обоснован доклад за изпълнението на целите и функционирането на принципите, формулирани в закона. Докладът трябва да съдържа и план със срокове за предприемане на законодателни и нормативни промени за коригиране на несъответствията.
- 3.2. Законът не дава гаранции за премахване на практиката на двусменно обучение в училищата, което не е в интерес на здравето и развитието на децата и учениците. Настояваме за изричен текст, който в срок от 3 до 5 години да гарантира преминаването на всички училища към едносменен режим на обучение с възможност за развиване на пълноценно целодневно обучение вместо сегашната практика на организиране на занимални.
- 3.3. Основна слабост на законопроекта е невъзможността да преодолее сега съществуващата елитарна система. Законът не дава достатъчно възможности за преодоляване на основните недъзи на системата: драстичните разлики в качеството на образование, което предлагат

различните училища и паралелната система на компенсирание на дефицитите чрез частни уроци. Според нас основните стъпки за преодоляване на тези дефицитите са унифициране на образователните цели, финансирани с публични средства от 1 до 7 клас и гарантиране на постигането на заложените базисни компетентности за всички деца. Законът не вменява отговорност на училищните екипи по отношение на образователните постижения на децата и дава възможност за нелогични учебни програми и липса на проходимост между отделните етапи в едно училище за учениците. Настояваме за преразглеждане на статута на сега съществуващите СОУ предвид възможностите за сегрегация и разпиляване на обществен ресурс. Ако едно училище има повече от един образователен етап (1 – 12, 1 – 10, 5 - 12 клас), преминаването от един етап в следващ не може да бъде обвързано с образователни постижения, тъй като в тази възраст образователните постижения са отговорност колкото на децата, толкова и на училищния екип. Всички деца, които са започнали обучението си в едно училище, трябва да имат право да преминават в следващата образователна степен в същото училище с придобиването на право да преминават в по-горен клас.

- 3.4. Законопроектът не предлага ефективни механизми за анализ и предотвратяване на сега съществуващите ранни сегрегационни практики от I-ви клас в училищата.

Мотиви: Под прикритието на „правото за създаване на правила за прием на ученици в рамките на училищната автономия“ Законът позволява съществуването на държавно финансирани училища за елита, например под рубриката училища по културата (не по изкуствата). Очевиден факт е, че няма справедлива дефиниция за „способности в областта на културата“ за 7-годишни деца, а проверката на т.нар. способности е механизъм за селектиране на деца от семейства с възможности.

Цвета Брестничка
Председател на УС

12.12.2014 г.

